

۱۰ ۶ ۰

دو کتاب ایرانی در لیست برترین کتاب‌های گاردین

در درازنای تاریخ انتشار کتاب در سراسر جهان کتاب‌هایی بوده‌اند که بدون اینکه رنگ کهنگی به خود بگیرند همچنان بر فراز قله کتابخانه‌ها درخشید‌ه‌اند و خواننده‌های زیادی را با خود همراه کرده‌اند و طی قرن‌ها ماندگار و خواندنی باقی مانده‌اند. به‌تازگی گاردین لیست پنجاه کتاب برتر تاریخ جهان را منتشر کرده است که در میان آنها نام دو کتاب ایرانی نیز به‌چشم می‌خورد. کتاب بوستان سعدی که متعلق به قرن هفتم میلونا جلال‌الدین بلخی که باز هم متعلق به قرن هفتم هجری است، در مقام سیزدهم قرار گرفت و مثنوی معنوی مولانا جلال‌الدین بلخی که باز هم متعلق به قرن هفتم هجری است، در مقام چهاردهم این لیست ایستاده است.

طرفه در این لیست این است که بوستان سعدی قبل از مثنوی قرار گرفته و البته دیوان گوته، نمایشنامه‌های شکسپیر در رتبه‌های بعد از این دو کتاب ایرانی قرار گرفته‌اند و آخرین رتبه‌ها متعلق به ادبیات روسیه است که آثار تولستوی و جنگ و صلح عظیمش که خود آن را بزرگ‌ترین رمان جهان خوانده است، بعد از آثار داستایوفسکی قرار دارند. جای بسیاری از آثار بزرگ جهانی در لیست خالی است، همانطور که جای بسیاری از آثار بزرگ ایرانی شناخته شده و پرخواننده ایرانی در جهان از جمله رباعیات خیام در این فهرست به‌چشم نمی‌خورد. بنابراین معیار انتشار این لیست چندان مشخص نیست.

کتاب «تاملات ایرانی-نیم‌نگاهی به «پروژه» فکری سید جواد طباطبایی»، «نوشته حسن قاضی مرادی» در دست انتشار است. این کتاب حساسی نگاهی انتقادی به برخی از نظرات طباطبایی در حوزه تحولات اندیشه سیاسی است که مشخصا در دو جلد (سه مجلد) تاکنون منتشر شده از مجموعه «تاملی درباره ایران» انعاماس یافته است. این کتاب‌های طباطبایی عبارتند از: دیباچه‌ای بر نظریه انحطاط ایران، مکتب تبریز و نظریه حکومت قانون در ایران. قاضی‌مرادی پیش‌تر کتاب «تاملی در عقب‌ماندگی مسا» در نقد جلد اول -مجموعه- دیباچه‌ای بر نظریه انحطاط ایران- نوشته بود. وی در کتاب «تاملات ایرانی» صرفا از منظر اندیشه سیاسی به برخی از نظرات طباطبایی می‌پردازد. طباطبایی در کتاب «مکتب تبریز» و «نظریه حکومت قانون در ایران» تحولات اندیشه سیاسی در عصر مشروطه را بررسی می‌کند. از نظر قاضی مرادی دو جزء اصلی سنجش طباطبایی از این تحولات اندیشه سیاسی، یکی پرداختن او به عاملان سیاسی است و دیگری مولفه‌های ساختار فکری ایشان. وی سه گروه عاملان سیاسی عصر مشروطه را که طباطبایی نظراتشان را بررسی کرده است، یکدیگر متمایز می‌کند: روشنفکران تجددخواه، دولت‌مدان و رجال سیاسی مسلح و روحانیون مشروطه‌طلب. از نظر وی، طباطبایی به‌خصوص در این آثار خود به ادعاهامونوسی علیه روشنفکران و به نفع دو گروه عاملان دیگر می‌پردازد و به‌طور مشخص در سنجش آرای طباطبایی در مورد ملکم‌خان، میرزابولقاسم قائم‌مقام، امیر کبیر، نائینی ... به این نظرات پاسخ می‌دهد. به علاوه نکاتی را درباره دو مولفه ساختار فکری طباطبایی، یعنی نخبه‌گرایی و دولت محوری، بررسی می‌کند. این کتاب از سوی نشر اختران در دست انتشار است.

برای یک کار بزرگ ملی؛

احمد شاملو از مردم کمک خواسته بود

گفت‌وگو با آیداسر کیسیان (شاملو) درباره «کتاب کوچه»

صفحه کتاب فردا، ضروری دانست دربارہ یکی از بزرگ‌ترین کتاب‌های ملی که جمیع زبان و فرهنگ و آداب و رسوم ... است و این روزها جایش در کتابفروشی‌ها و به هر دلیل با وجود ضرورت برای هر ایرانی کتابخوانی در قفسه کتابخانه‌ها خالی است، با آیداسر کیسیان که از آغاز چاپ «کتاب کوچه» با احمد شاملو همکاری و همراهی داشته و اکنون نیز به تدوین و چاپ فیش‌های باقیمانده‌از احمد شاملو همت گماشته است، به گفت‌وگو بنشینید. آیدا شاملو با همان آرامش و صیوری همیشه شنیده‌شده‌از او، پذیرفت و با دقت و حوصله تولد و جان گرفتن کتاب کوچه را روایت کرد، دقت قابل‌تصمیمش حتی گاه‌وآدارش می‌کرد به تقویم و اصل سند و روزشمار

زندگی شاملو مراجعه کند تا مبادا اشتباهی پیش بیاید. از این‌رو در این مصاحبه، تلاش بر آن بود تا بیشتر سکوت کتم و بیشتر بشنوم که کمتر نیاز به پرسش بود. تنها زمانی که نام احمد شاملو را بر زبان می‌راند اندکی سکوت می‌کرد و دوباره روایتش را از سسری می‌گرفت که من این سطرها را در جای خالی سکوتش می‌شناسم. اگر چه بی‌وقفه اصرار می‌کرد که «کتاب کوچه» فقط کتاب شاملو است. بدون شک اینظنور است اما تلاش بی‌وقفه و مسسئولانه و همراهی و درک درست و دقت و وسواسش درباره این کتاب از چشم هیچ‌کس پنهان نیست و از دیدگاه صفحه کتاب نیز آیدا جاودانگی را نه در شعرهای شاملو که در تلاش و پشتکار برای به سرانجام رساندن

از نو کار کرد، واقعا از پشت کار احمد همیشه حیرت می‌کردم. بالاخره همین‌طور که شاملو که کاری می‌کرد من آرام‌آرام کتاب‌ها را می‌خریدم و وضع مالی ما که بهتر شد، لغتنامه دهخدا را هم خریدم. من هم دیگر آرام‌آرام متوجه می‌شدم که شاملو دارد چه می‌کند. همیشه معتقدم که «کتاب کوچه» فقط کتاب شاملو

است. کاری که او کرده، انشایی که به کار برده، ویژه خوداوست و از هیچ‌کس دیگری بر نمی‌آید و هر کس در کار و دست‌برد کار دوست می‌شود و خوب از آب در نمی‌آید. بالاخره کتاب کم‌کم شکل گرفت. گاهی شاملو ۲۰ تا ۲۴ ساعت که البته زمان معمول او بود، گاهی بیشتر از این هم پیش می‌آمد که از پشت میز تکان نمی‌خورد و بی‌وقفه روی کتاب کاری می‌کرد و اصلاحی‌شدوسط کار با او حرف بزنی تا چیزی بدهی هستند که مردم به‌کار می‌برند و ادبی و معیار نیستند خود شاملو از کودکی توجهش به این موضوع جلب می‌شود و آرام‌آرام به ذهنش می‌رسد که می‌شود این واژه‌ها را جمع‌آوری کرد. آن‌طور که خودش تعریف می‌کند کم‌کم که بزرگ‌تر می‌شود و فرهنگ‌ها و لغت‌نامه‌ها را می‌بیند و با کارهای صادق هدایت و جمال‌زاده و استاد دهخدا و دیگران آشنا می‌شود. در نتیجه می‌بیند که روی امثال‌الحکم و اصطلاحات و گویش‌ها و کلماتی که می‌شنیده، کارهایی شده است. بعدها از مادر بزرگ هم چیزهایی می‌شنود که باورهای مردمی و سنتی و مذهبی بوده است. خلاصه همه چیزهایی که ما در زندگی روزمره می‌شنویم. در نتیجه این واژه‌ها و باورها از اصلاحات و جملات ادبی که در کتاب‌های خوانده‌برای شاملو تفکیک می‌شود و یکی دوبار به‌فکر جمع‌آوری این واژه‌ها و باورهای می‌افتد که در کتاب‌های هدایت و جمال‌زاده دیده شده است. شاملو دوبار این اصطلاحات را جمع‌آوری می‌کند که

افسانه فرقدان

نویسنده

از آغاز تولد «کتاب کوچه» شروع کنیم، از حرف‌های اولیه و فکر اولیه تدوین کتاب کوچه

همان‌طور که احمد شاملو خودش گفته و نوشته، «کتاب کوچه» از سنسین خیلی جوانی با جمع‌آوری لغات و اصطلاحات ادبی که در کتاب‌های ادبی است اما مردم به‌کار می‌برندس و از زبان مردم کوچه و بازار می‌شنید، شروع شد. روزی از پدر بزرگش می‌پرسد که من اینها را چطور پیدا کنم و پدر بزرگش، میرزاخان شریفی که مردی تحصیلکرده و روشنفکر بود، به‌او می‌گوید اینها در فرهنگ لغت نیست. اینها کلماتی هستند که مردم به‌کار می‌برند و ادبی و معیار نیستند خود شاملو از کودکی توجهش به این موضوع جلب می‌شود و آرام‌آرام به ذهنش می‌رسد که می‌شود این واژه‌ها را جمع‌آوری کرد. آن‌طور که خودش تعریف می‌کند کم‌کم که بزرگ‌تر می‌شود و فرهنگ‌ها و لغت‌نامه‌ها را می‌بیند و با کارهای صادق هدایت و جمال‌زاده و استاد دهخدا و دیگران آشنا می‌شود. در نتیجه می‌بیند که روی امثال‌الحکم و اصطلاحات و گویش‌ها و کلماتی که می‌شنیده، کارهایی شده است. بعدها از مادر بزرگ هم چیزهایی می‌شنود که باورهای مردمی و سنتی و مذهبی بوده است. خلاصه همه چیزهایی که ما در زندگی روزمره می‌شنویم. در نتیجه این واژه‌ها و باورها از اصلاحات و جملات ادبی که در کتاب‌های خوانده‌برای شاملو تفکیک می‌شود و یکی دوبار به‌فکر جمع‌آوری این واژه‌ها و باورهای می‌افتد که در کتاب‌های هدایت و جمال‌زاده دیده شده است. شاملو دوبار این اصطلاحات را جمع‌آوری می‌کند که

چگونه از بین می‌روند؟

باور اول زمان کودتای ۲۸ مرداد که مأموران فیش‌های «کتاب کوچه» را به همراه کتاب‌هایش می‌برند. بار دوم وقتی بوده که از همسر دومش جدا شده بود که در خانه ایشان می‌ماند و در این بین از میان می‌روند. اما مقداری «فیش‌ها را به خود یکی از دوستانش می‌برد که آن دوستش می‌گفت: «شاملو فیش‌ها را در جعبه کش مرتب چیده بود و روی آنها کاری می‌کرد و به من هم یاد می‌داد که چطور اینها را مرتب کنم و چه باید بکنم.» بعد از آن ما هم آشنا شدیم و دو سال بعد باهم آشنا بودیم و آن زمان شاملو در کتاب هفته کار می‌کرد. البته به‌خاطر مشکلات کتاب هفته کم‌وبیش به آنجا می‌رفت و بعد از آن دواج ما، شاملو به مجله خوشه رفت و سردبیر خوشه شد. حدود سال ۱۳۴۶ و ۱۳۴۷ که شاملو برگه‌هایی را به‌جاخانه داد که تعدادی فیش به اندازه‌های مساوی برید و به خانه آورد و لیست تعدادی کتاب را به من داد و پول خریدشان را هم کنار گذاشت و گفت: «باید جان هر وقت فرصت کردی این کتاب‌ها را بخر.» این کتاب‌ها هم کتاب‌های صادق هدایت و جمال‌زاده بود و چهار جلدی امثال حکم. من هم آرام‌آرام این کتاب‌ها را خریدم و شاملو از روی اینها و کتاب‌های دیگر، که رمان و قصه و ترجمه و حتی روزنامه بود، فیش‌برداری می‌کرد.

به چه شکلی کلمه‌ای را از کتابی انتخاب می‌کردند؟

کلمه یا اصطلاحی را از روی کتاب در فیش می‌نوشت و اگر مورد خاصی بود منبع آن را هم یادداشت می‌کرد و دوباره به آن مراجعه‌کنند. قفتر قفنه این فیش‌ها زیاد شد که البته من فکر می‌کنم باز هم موقع جابه‌جایی آن خانه آن دوست به‌خانه ما، تعدادی از فیش‌ها از بین رفت و شاملو دوسه بار و حتی می‌توانم بگویم چهار بار

مجموعه‌ای از فیش‌های اولیه شاملو از کتاب کوچه

می‌کرد، هیچ‌انتظار نداشتم اینقدر زود اوضاع برگردد و خودش هم زود به ایران برگردد. تصورش این بود که زمان زیادی طول خواهد کشید. قبل از بازگشت به ایران که هنوز صدای انقلاب شنیده‌نشده بود، شاملو به آقای پاشایی که در ایران به چاپ «کتاب کوچه» نظرات داشت گفته بود، اگر می‌شود با یک ناشر قرار داد ببندد که جلد «ا» را برای چاپ بفرستد چون چندسال مانده بودند و البته ماندنش هم ایرادی نداشت چون مدام اصطلاحات جدیدی اضافه می‌کرد و کامل‌تر می‌شد. قرار شد کتاب را به ایران بفرستند و آنها حروف چینی کنند و دوباره به آمریکا بفرستند و شاملو غلط‌گیری کند و دوباره به ایران بفرستد. اول قرار شد با ناشر دیگری کار کند که آن ناشر کوتاهی کرد و آقای پاشایی انتشارات مازیار را تشویق کرد که ناشر «کتاب کوچه» شود. انتشارات مازیار هم برای اولین بار حرف «ا» را در ۳ جلد ۹۰ صفحه‌ای در سال ۱۳۵۸ چاپ کرد. اما در آن زمان شاملو نمی‌توانست برای اصلاح و غلط‌گیری دقت کافی داشته‌باشد. چون تازه انقلاب شده بود و اوضاع شلوغ بود و مدام با شاملو گفت‌وگو می‌کردند و مدام مقاله می‌نوشت. در نتیجه این سال‌های اخیر اصطلاحات را در آوردم و بیشتر هم خود شاملو و در انتهای جلد آخری که پارسال منتشر شد آمده‌است تا هر کس مجلدات قبلی را دارد از روی این جلد اصلاحات را ببیند. اصلاح و غلط‌گیری این مجلدات کار بزرگی بود که ۲ سال طول کشید و من و خانم سپهری این کار را انجام دادیم. شاملو تا حرف «ت» آمده بود. اما غلط‌گیری درست انجام نمی‌شد چون ناشر مدام برای چاپ عجله می‌کرد و این ایرادات بسیار مرا ناراحت می‌کند. این اواخر من فهمیدم که جلد «ا» اصلاح‌مانع نداشته که من منابع «ا» را هم در آوردم چون اعتبار کتاب‌های مرجع به منابع اینها نیست. با وجود همه اینها ناشر با ما خیلی راه انداخت. سال جلوی «کتاب کوچه» گرفته شد، یعنی از سال ۱۳۶۱ تا ۱۳۷۶

چرا جلوی چاپ این کتاب را گرفتند؟

تمسام کتاب‌های شاملو از سال ۱۳۶۱ تا ۱۳۷۶ ممنوع‌الچاپ شد و هیچ دلیل مشخصی هم نداشت. از آن‌جا بعد من فهمیدم که شاملو چیز چهایی را فیش می‌کند. فیش‌ها مرتب می‌کردم و می‌خواندم و متوجه شدم که ما یک زبان کوچه داریم و یک زبان معیار. یواش‌یواش شروع کردم به خواندن کتاب‌ها و اصطلاحات را روی فیش‌ها می‌نوشتم و کنار کتاب هم می‌نوشتم که این کتاب فیش شده است. در این میان مجله خوشه تعطیل شد و شاملو در خانه کاری می‌کرد. **بعداز این که کتاب‌ها را خریدید، همکاری‌تان در «کتاب کوچه» را چطور ادامه دادید؟**

ملا موقع مرتب کردن فیش‌ها یاد کردن مترادف‌ها و ارتباط شماره‌ها که گاهی حتی شماره نخورده‌اند و باید مرتب می‌شدند و خیلی دقت زیادی می‌خواهد و پروسه طولانی‌ای است، از جاعات باید به‌موقع باشد. زیرا اگر میانه کار آن را رها کنید، بعدا دوباره باید همه چیز را از اول انجام دهید. در نتیجه «کتاب کوچه» آرام‌آرام شکل گرفت تا سال ۱۳۵۱ آقای دکتر صادق کیا از فرهنگستان زبان ایران شنیده بود که شاملو روی چنین کتابی کار می‌کنند و آن زمان هم شاملو داشت حرف «ا» را تمام می‌کرد ولی منابعی که نیاز داشت مثل خیلی از کتاب‌های قدیمی که در دسترس نبودند، در نتیجه وقتی پیشنهاد شد که به فرهنگستان بروم، احساس کرد فرصت خوبی است که از منابع آنجا استفاده‌کنند و دکتر کتاب هم گفته بود که یکی دو نفر در تایپ و پیدا کردن منابع کمک کنند و شاملو پذیرفت و حدود ۳ سال هم در فرهنگستان زبان روی «کتاب کوچه» کار کرد که البته شرط کرد که بعد از وقت اداری به آنجا برود و از ۴ تا ساعت ۸ شب من با خواهرش، شاملو را به فرهنگستان در خیابان ایرانشهر می‌بردیم. حرف «ا» که تمام شد دادند تا بنویس کنند و در دو جلد سخت صحافی کردند که هر کدام حدود ۵۰۰ صفحه می‌شد و برای کارشناسان فرستادند که نامه‌های آن در کتاب چاپ شده و موجود است. آنها هم چیزهایی خواسته بودند و فهمیده بودند که شاملو حرف «ا» را از حرف «الف» جدا کرده‌است چون تنظیم کتاب کوچه‌الفبایی نیست و چیدمان خاص خودش را دارد. یادآوری کنم که شاملو مقدمه مفصلی روی «کتاب کوچه» نوشته که بسیار مهم است و هر کس که می‌خواهد کتاب کوچه را بخواند، حتما باید اول این مقدمه را بخواند تا بداند هدف این کتاب چیست و چرا و ا شروع به این کار کرد و گفته که این کتاب تا زمانی که زبان فارسی زنده هست و ما به این زبان حرف می‌زنیم، هیچ‌وقت تمام نمی‌شود.

زبان موجودی زنده‌است و مدام زایش دارد و در هر دوره اصطلاحات جدیدی در زبان می‌آید و ملامت‌مکن است شمالان چیزهایی بگویند که نسل من متوجه نشود و من چیزهایی بگویم که نسل شما متوجه نشود و همین وقت‌ها باید به «کتاب کوچه» مراجعه کرد. مثلا در جلد «الف» حرف «ب» را که در نظر بگیریم، باورهای مربوط به «آب» را آورده و بعد چیستان «آب»...**یعنی کتاب موضوعی تدوین شده‌است؟**

بله شکل پرداختن به واژگان الفبایی نیست و شکل‌های مختلفی دارد؛ امثال حکم و ترکیبیات جمله‌ای و شبه‌جمله‌ای دارد، تعییرات مصدری دارد و ترکیبات دیگر و این بخش‌بندی‌ها مدام باید تکرار شود. الان دیگر ما چیزی اضافه نمی‌کنیم بلکه هر کلمه را با شماره‌گذاری به منشاء اصلی کلمه از جاع می‌دهیم. گاهی کلمه در جمله قرار می‌گیرد؛ مثل از آب و گل

بله شکل پرداختن به واژگان الفبایی نیست و شکل‌های مختلفی دارد؛ امثال حکم و ترکیبیات جمله‌ای و شبه‌جمله‌ای دارد، تعییرات مصدری دارد و ترکیبات دیگر و این بخش‌بندی‌ها مدام باید تکرار شود. الان دیگر ما چیزی اضافه نمی‌کنیم بلکه هر کلمه را با شماره‌گذاری به منشاء اصلی کلمه از جاع می‌دهیم. گاهی کلمه در جمله قرار می‌گیرد؛ مثل از آب و گل

بله شکل پرداختن به واژگان الفبایی نیست و شکل‌های مختلفی دارد؛ امثال حکم و ترکیبیات جمله‌ای و شبه‌جمله‌ای دارد، تعییرات مصدری دارد و ترکیبات دیگر و این بخش‌بندی‌ها مدام باید تکرار شود. الان دیگر ما چیزی اضافه نمی‌کنیم بلکه هر کلمه را با شماره‌گذاری به منشاء اصلی کلمه از جاع می‌دهیم. گاهی کلمه در جمله قرار می‌گیرد؛ مثل از آب و گل

کاری دیده که همراه احمد شاملو آغاز کرده است. سیاست‌گزار همکاری اش هستم که تمام فیش‌ها و دست‌نوشته‌های «کتاب کوچه» را در خانه‌ای که هیچ از احمد شاملو خالی نبود، برای عکسبرداری در اختیار گذاشت تا ضمیمه این گفت‌وگو باشد. در نهایت، اهمیت «کتاب کوچه» اگر چه همچون سال‌های توقیفش هنوز در محاق است، کوشیدم سهم اندکی در بازخوانی پرونده «کتاب کوچه» و یادآوری جایگاهش داشته باشم و این شماره ادای دینی است به «کتاب کوچه» که خواهد ماند. ادای دینی به احمد ش شاملو که نامش به بلندای آفتاب و ادای دینی به آیدای جان که عمرش به بلندای آفتاب باد.

هم خود شاملو فیش‌ها را تایپ می‌کردیم و همه را الفبایی چیدم و زمان‌هایی که وقت داشتم به سراغ کتاب‌ها می‌رفتم و جمله‌هایی که شاملو خط کشیده بود، آنها که ساده‌تر بود من انجام می‌دادم و آنهاهایی که به آقای پاشایی که در ایران به چاپ «کتاب کوچه» نیاز به انشاء یا تغییرات داشت را خودش انجام می‌داد. اما دیگر به ن آن دلگرمی روزهای اول. در این زمان «دن آرام» و «گیلگمش» و آثار لورکا را ترجمه کرد و گاهی ناشر می‌آمد و شعری می‌خواست برای چاپ که جدای می‌کرد و چندتایی می‌داد به ناشر که دفتری چاپ کند.

تا وقتی رسید که دیگر کامل نبود. نبودن شاملو انگار در عمیقی برای من به‌وجود آورده بود. پشت گرمی من برای کاری «کتاب کوچه» شاملو بود. با نبودن شاملو من فکر می‌کردم با این همه یادداشت فیش چه باید بکنم. با جلد نفر مشورت کردم که برخی می‌گفتند بیا باید اینها را کامل و مرتب کنیم و بدهم برای چاپ. چون منابع موجود بود می‌گفتند جاهای خالی را پر کنیم. کمی هم کار کردند و تعدادی را در آورده‌ند و اینها را با چیزهایی که خود شاملو در آورده بود مقایسه کردم و اصل منبع را هم دیدم. نوع برداشت این دوستان باید گاه شاملو متفاوت بود.

بله. چون شاملو اغلب دیدگاه خودش را درباره‌واژگان داشت.

بعداز شاملو وقفه بزرگی در کار افتاد که به‌خاطر همین

موضوع بود. چون اول تصمیم گرفتیم یادداشت‌های

شاملو را تنظیم و پیاده کنیم اما دیدیم دوست

می‌شود و این دیگر کار شاملو نیست. شاملو فرهنگ

دلنشینی تدوین کرده‌م من خیلی دوستش دارم و کار

کردن روی «کتاب کوچه» برای من لذت‌بخش است.

بهر حال ما دیدیم خودش در مقدمه نوشته این کتاب

هر چه وقت تمام نمی‌شود، بنابراین تصمیم گرفتیم که

اصطلاحات و افتاده‌ها را سر جای خودش بیاوریم و

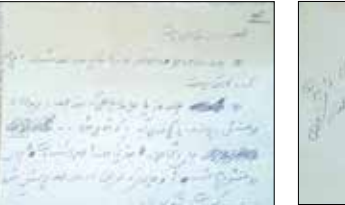
همان فیش‌های شاملو را چاپ کنیم و این کتاب به

یادگار از شاملو باقی بماند اما در کنار این، «کتاب

کوچه» می‌تواند ادامه و بسط پیدا کند تا هر وقت که

زبان فارسی زنده‌است. شاملو هم امید داشت که زبان

قومیت‌های مختلف هم در کنار این تدوین شود.

از این ۱۱ جلد تا کجاها فیش‌های شاملو است؟

همین این ۱۱ جلد فیش‌های شاملو است. بعد از آن وقفه و جلسات، بالاخره با دوستان شاملو و آقای بلوکباشی مشورت کردم که به این نتیجه رسیدیم که فیش‌های شاملو را همان‌طور به هر کم و کسری چاپ کنیم که بشود کتاب شاملو و ما فهرست و اعلام را در آوردم. چون این کتاب کارگزاران و نویسندگان و دیدگاه شاملو است و اگر ما دخالت کنیم در این کتاب شاملو نیست. ولی وظایف ما خیلی زیاد است. چون باید فیش‌ها را مرتب کنیم و حروف چینی شود و فهرست هر موضوع جداگانه تنظیم شود و بعد فهرست اعلام بنویسیم و بعد فهرست منابع. **موضوعات مندرج در «کتاب کوچه» شامل چه چیزهایی می‌شود؟**

امثال حکم- تمثیلات، باورهای کوچه، چیستان، خواب‌گذاری، آذکار و اوراد، دو و دو و درمان، قصه و متل، احکام، بازی و تراز، تصنیف، زبان پیک، سسوگند، ماشین‌نوشته (ادبیات کامیونی یا جاده‌ای)...

«کتاب کوچه» برای چه آشناسازی مورد استفاده‌است؟

این کتاب خیلی خواندنی و شیرین است و هر کس می‌تواند برای نوشتن مقاله، رمان، شعر، قصه، کتاب کودک، پایان‌نامه و موارد دیگر از این کتاب استفاده کند. این کتاب هنوز شناخته‌نشده است.

فیش‌برداری‌های شاملو بود تغییر تا حرف چندم است؟

تا «ی» هست، ولی کامل نیست.

الان تا چه حرفی درآمده؟

الان تا حرف «ح» درآمده که ۱۳ جلد شده. البته یک‌جلد هم قصه‌های کتاب کوچه است که می‌شود ۱۴ جلد.

ممکن است تا حرف «ی» به جلد ۵۰ برسد؟

بله ممکن است.

شما فکر می‌کنید «کتاب کوچه» می‌تواند به زبان‌های دیگر ترجمه‌شود؟

بعید می‌دانم چون زبان فارسی زبانی استعاری است و برخی اصطلاحات ترجمه نمی‌شوند و برای غیرایرانی‌ها قابل فهم نیست. البته من خودم مشترک‌الت‌زبان فارسی و ارمنی را در آوردم که حدود یک جلد شده است.